

KVOTEAVREGNING FOR ROGNKJEKS

1. BAKGRUNN

Norges Fiskarlag ba Fiskeridirektøren i brev av 1. mars 1988 om å iverksette regulering av fisket etter rognkjeks i Finnmark fylke. Statistikken viste en kraftig økning i leverte fangster av rognkjeksrogn, samt en økning i antall deltakende fartøy fra 1986 til 1987. Den kraftige økningen i rognkjeksfisket ble forklart med et dårlig vårtorskefiske i 1987, samt en økt interesse for rognkjeksfisket som følge av sterk økning i pris på rognkjeksrogn. Det var grunn til å anta at disse forhold ville bevirke en ytterligere intensivering av fisket i 1988, samtidig som det forelå signaler om at flere større fartøy planla å ta del i rognkjeksfisket.

Fiskeridirektøren anså det som nødvendig å iverksette reguleringstiltak for å hindre en overbeskatning av bestanden. Deltakelsen ble regulert ved krav om at høvedsmann måtte være tatt opp i fiskermanntallet og at fartøyet måtte være registrert i merkeregisteret. I 1988 fikk fartøyene som oppfylte vilkårene til deltakelse en maksimalkvote på 7.500 liter rognkjeksrogn.

Maksimalkvoten har siden 1988 vært angitt i liter rognkjeksrogn. Dette skiller reguleringen av rognkjeksrogn fra de andre regulerte fiskeriene, hvor kvotene oppgis i kilo rund vekt. Fiskeridirektøren ønsker i forbindelse med Reguleringsrådet i juni 2005 en vurdering av om reguleringen av fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark også bør angis kilo fra og med reguleringen for 2006.

2. LANDINGSFORSKRIFTEN – VEIINGSPLIKT

I henhold til landingsforskriftens (J-156-2003) § 7 skal all fisk veies fortløpende ved landing. Med fisk menes i denne forskriften fisk, skalldyr, bløtdyr, pigghuder, småhval samt produkter herav. Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om veiing av fisk og sette vilkår for dispensasjon.

Det er viktig å presisere at en fortsatt kvoteangivelse i liter i realiteten vil være et brudd på veiingsplikten i landingsforskriften. Dersom en ikke gjør noen endringer i reguleringsforskriften, bør det gis dispensasjon fra kravet til veiing i forskriften ved landing av rognkjeksrogn.

3. VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV VEKT OG VOLUM SOM MÅLEENHET

3.1. Næringens vurdering

Dagens regulering med kvote oppgitt i liter er godt innarbeidet i næringen. Dette har vært en hensiktsmessig målemetode for denne råvaren og både fisker- og kjøpersiden har innrettet seg etter bruk av volum som angivelse av kvantum levert rå rognkjeksrogn. Næringen gir

imidlertid samtidig uttrykk for at en overgang fra liter til kilo ikke vil være særlig problematisk.

3.2. Norges Råfisklags vurdering

Råfisklaget har heller ingen særlige innvendinger mot å fastsette maksimalkvoten i kilo. Råfisklaget har imidlertid pekt på ulike problemstillinger som kan oppstå i forbindelse med en slik endring. Disse problemstillingene er behandlet i det følgende.

3.3. Ressursuttaket

Etter dagens ordning måler de fleste mottaksanleggene rårogn i liter med levermål. Et veiingspåbud vil gi en mer nøyaktig fastsetting av levert kvantum enn gjennom måling med levermål. Å velge den fremgangsmåten som gir det mest nøyaktige kvantum rognkjeksrogn er viktig for at en skal til enhver tid ha det mest korrekte bildet av ressursuttaket.

I reguleringsforskriften skal det ved levering av selvtilvirket rogn benyttes en omregningsfaktor slik at en tønne med rominnhold på 105 liter saltmoden rogn avregnes med 130 liter fersk rogn på kvoten. Spørsmålet som har vært stilt er om en endring av kvoten fra liter til kilo forutsetter en ny fastsettelse av forholdet mellom tilvirket og utilvirket (rå) rognkjeksrogn. Et notat av 21. juni 1989 fra Fiskeridirektoratet Region Troms (tidligere distriktskontoret i Tromsø) som gir et forholdstall mellom rårogn og selvtilvirket rogn på 130/105, viser imidlertid at forholdstallet kan benyttes ved kvoteavregning uavhengig av om kvoten er i liter eller kilo.

En annen nevnt problemstilling er at plasttønnene som i dag brukes ved levering ikke har en standardvekt og at riktig fratregg for tønnene ved veiing vil kunne variere. I henhold til landingsforskriften skal både brutto og nettovekt angis med utfylling av sluttseddel/landingseddel. Fiskeridirektoratet har imidlertid fått opplyst at flere kjøpere pr. i dag opererer med et standardfratrekk på ca 7 kilo (inkludert lokk og bånd). Det er videre opplyst at det er kjøper/mottaksanlegg som utstyres fiskere med tønner (ved enkelte anlegg anvendes strisekker). Det må derfor kunne forutsettes at aktørene skal kunne gjøre seg kjent med den reelle tønnevekt (taravekt) i det enkelte tilfelle.

3.4. Avsiling av rognkjeksrogn

Ved levering av utilvirket rognkjeksrogn vil det følge med en del vann. Vannmengden sies å påvirke volumet i liten grad, slik at vann har mindre innvirkning på resultatet ved måling i liter. Når rognen skal veies vil derimot mengden vann som er innblandet i rognen klart ha betydning for antall kilo. Kvotearbeid i kilo kan derfor utløse krav fra kjøpersiden om trekk for vann.

Kjøperen på sin side kan ved overgang til veiing ha insentiv til å bruke lang tid på avsiling før rognen veies, slik at mest mulig vann er silt av og gjør det leverte kvantum lettest mulig. Dersom rognen blir avsilt for lenge, kan rognen bli for tørr og forringes i kvalitet.

Det er allerede fastsatt en praksis for håndtering av dette. I Norges Råfisklags prislister finnes følgende bestemmelse med hensyn til avsiling av rognen:

”Pris på rognkjeksrogn gjelder for rogn hvor vann er frasilt. Fisker som sløyer på sjøen, må sørge for at rognen legges for forsvarlig avsiling av vann i minimum 20 minutter før levering. Når sløyning foregår på land, bestemmes rognvolumet etter avsiling av vann i 20 minutter.”

I følge næringen foreligger noe varierende praksis når det gjelder avsiling, med hensyn til den tid som blir brukt.

Forholdet mellom kjøper og fisker er etter det Fiskeridirektoratet har fått opplyst fra næringen, forholdsvis stabilt og basert på et tillitsforhold. Dette vil være med å redusere sannsynligheten for at selger vil levere rogn med for høyt vanninnhold eller at kjøper vil bruke unødig tid til tørking.

Ved innføring av vekt i reguleringsforskriften kan tidspunktet for når rognen skal veies bli et tema i næringen. Det burde imidlertid være mulig å videreføre foreliggende praksis med faste rutiner for avsiling av rognen. Det bør vurderes å fastsette retningslinjer for dette forbindelse med en eventuell endring av reguleringen, slik at praksis blir ensartet.

3.5. Forholdet mellom liter og kilo rognkjeksrogn

Næringen har siden starten av reguleringen av fiske etter rognkjeks rogn i 1988 antatt at forholdet mellom kilo og liter er en til en.

Dersom maksimalkvoten skal angis i kilo er det blitt anført at det vil oppstå et krav fra næringen om undersøkelser for å fastslå det eksakte forholdet mellom liter og kilo, til tross for at en i dag har antatt et tilnærmet en til en forhold.

Eksempelvis for en fisker som alltid har levert en tønne på 120 liter, vil tønne nå bli veid. Dersom tønne veier mindre enn 120 kilo, vil fiskeren som i fjor fikk betalt for 120 liter, nå få betalt for et kvantum som er lavere enn 120 kilo.

Etter at maksimalkvoten er fastsatt i Reguleringsrådet vil imidlertid dette i all hovedsak være et prisfastsettingsspørsmål i Råfisklagets forhandlinger med næringen. I disse forhandlingene fastsettes pris pr. liter utilvirket rogn og pr. tønne tilvirket rogn og nødvendige justeringer kan foretas der.

I følge næringen leveres all selvtilvirket rogn pr i dag i tønner som veies ved mottaksanleggene. En overgang fra liter til kilo vil derfor ikke ha betydning for fiskere som selv salter rognen.

I Norges Råfisklags prisliste finnes følgende bestemmelser for selvtilvirket rognkjeksrogn:

”Minsteprisen gjelder for tønner som inneholder 105 kg netto rognvekt. For tønner med eventuelt lavere rognvekt kan prisen reduseres forholdsmessig.”

3.6. Konklusjon

På bakgrunn av det ovennevnte finner Fiskeridirektoratet å kunne foreslå at maksimalkvoten i reguleringen av fiske etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark fra og med 2006 skal angis i kilo.

4. KVOTEAVREGNING I KILO – RUND VEKT ELLER PRODUKTVEKT

Ved en endring i reguleringsforskriften der maksimalkvoten fastsettes i kilo blir spørsmålet om den skal angis i kilo rund vekt rognkjeks eller produktvekt (rå/utlivirket) rognkjeksrogn.

Et argument for å angi maksimalkvoten i rund vekt, er at reguleringen vil samsvare med kvantumsangivelsen i andre regulerte fiskerier. Dersom kvoten angis i rund vekt må fangst av rognkall holdes utenfor kvoteavregningen og det må etableres rutiner for at dette blir registrert på riktig måte.

Havforskningsinstituttet opererer imidlertid med tonn rognkjeksrogn i sin årlige rapport om taksering av rognkjeksbestanden. I følge instituttet omregnes ikke tonn rognkjeksrogn til rund vekt rognkjeks da det pr. tid ikke foreligger gode omregningstall. Dette på bakgrunn av at det foreligger liten informasjon om bestanden når det gjelder hvor mye rogn det er pr. rognkjeks, samt forholdstallet mellom rognkjeks og rognkall i bestanden.

I statistikkammenheng benyttes i dag en omregningsfaktor på 6,7 ved omregning fra rogn til rundvekt rognkjeks uavhengig av om rognen er tilvirket eller ikke. Dette skal imidlertid endres slik at det vil foreligge to omregningsfaktorer avhengig av om det er tilvirket eller utlivirket rogn. En ny faktor for tilvirket rogn vil bli satt administrativt ved hjelp av samme forholdstall som referert i andre avsnitt punkt 3.3.

Fiskeridirektøren foreslår at kvoten angis i kilo produktvekt (rå/utlivirket) rognkjeksrogn, da dette samsvarer med forskernes estimater for et forsvarlig uttak. Det bør imidlertid vurderes å endre kvoteangivelsen til kilo rund vekt når det måtte foreligge mer konkrete forskningsdata som kan danne et mer korrekt bilde av uttaket.

5. FORSLAG TIL KVOTEAVREGNING FOR ROGNKJEKS MED VIRKNING FRA 2006

Fiskeridirektøren foreslår at reguleringsforskriften angir fartøyenes maksimalkvote i kilo utlivirket rognkjeksrogn.

Fiskeridirektøren ber Reguleringsrådet vurdere om reguleringsforskriften skal angi hvor lenge rognen skal avsiles før levering.

Fiskeridirektøren foreslår at 105 kilo selvtlivirket rognkjeksrogn avregnes med 130 kilo utlivirket rognkjeksrogn på kvoten.